

Πόσο αντέχει η ελληνική οικονομία στην ευρωζώνη

7 ΕΡΩΤΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ ΣΤΗΝ ΟΝΕ

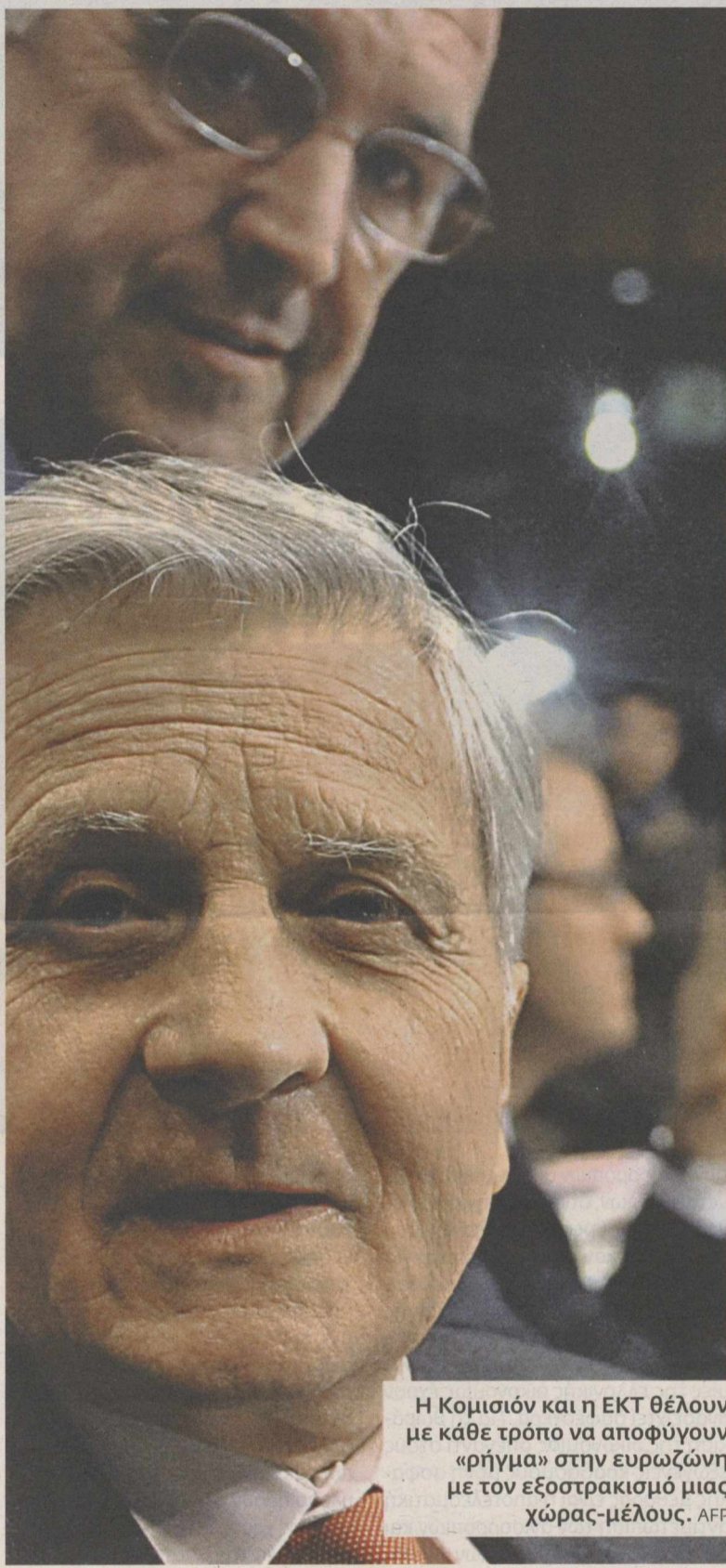
Οι επιπτώσεις της πρόβλεψης της Κομισιόν για το δανεισμό

Του Γιάννη Αγγέλν

Το σοκ της απότομης επιβράδυνσης της ελληνικής οικονομίας, σε επίπεδα ύφεσης, για ολόκληρο το 2009, όπως προκύπτει από τις αναθεωρημένες προβλέψεις της Κομισιόν, θέτει ερωτήματα για την επιβίωση της Ελλάδας στη ζώνη του ευρώ. Στις ακόλουθες ερωταπαντήσεις καταγράφονται όλα όσα πρέπει να γνωρίζετε γι' αυτά που πρόκειται να γίνουν στην οικονομία τόσο από πλευράς Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και Κομισιόν όσο και από πλευράς υπουργείου Οικονομίας.

1 Η Κομισιόν προβλέπει για την Ελλάδα σχεδόν μηδενική ανάπτυξη (0,2%) για το 2009. Για την πλειονότητα των άλλων χωρών προβλέπεται «αρνητικός» ρυθμός ανάπτυξης. Αυτό δείχνει ότι η Ελλάδα είναι σε καλύτερη θέση; Η απάντηση είναι όχι, γιατί η Ελλάδα, πέραν των άλλων, βρίσκεται υπό το βάρος ενός μοναδικού για την ευρωζώνη συνδυασμού υψηλού χρέους (94,5% του ΑΕΠ) και ελλείμματος του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών (14% του ΑΕΠ το 2008 και 13-14% του ΑΕΠ το 2009), σε αντίθεση με τις άλλες χώρες που έχουν αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης. Αυτό σημαίνει ότι σε μια περίοδο όπου το συνολικό ΑΕΠ θα παραμείνει σχεδόν στα ίδια επίπεδα η Ελλάδα θα πρέπει να βρει πολύ περισσότερα χρήματα από το εξωτερικό με δάνεια για να καλύψει το έλλειμμα του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Τα ποσά αυτά φέτος θα είναι πολύ μεγαλύτερα από τα αντίστοιχα του 2008 και η οικονομία θα πρέπει να αντιμετωπίσει την επιδείνωση αυτή με μηδενική αύξηση εισοδημάτων τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα.

2 Αντιμετωπίζει η Ελλάδα το ενδεχόμενο να μην μπορεί να δανειστεί από το εξωτερικό και να υποχρεωθεί να καταφύγει στους διεθνείς οργανισμούς για να καλύψει τις ανάγκες της αυτές; Το ενδεχόμενο αυτό δεν μπορεί να αποκλειστεί, αλλά προς το παρόν τουλάχιστον ο κίνδυνος αυτός δεν είναι άμεσος. Παρ' όλα αυτά και λόγω της πιστωτικής ασφυξίας, η υπερχρέωση της ελληνικής οικονομίας στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα έχει δημιουργήσει προϋποθέσεις τις οποίες εκμεταλλίζονται για κερδοσκοπικούς λόγους διεθνείς δανειστές της. Αυτό όμως

Η Κομισιόν και η ΕΚΤ θέλουν με κάθε τρόπο να αποφύγουν «ρήγμα» στην ευρωζώνη με τον εξοστρακισμό μιας χώρας-μέλους. ΑΡΡ

πάντα γίνεται σε τέτοιες συνθήκες και όχι μόνο με την Ελλάδα. Στην Ε.Ε. είναι δηλωμένη η πρόθεση να μην αφήσουν μια χώρα-μέλος της ΟΝΕ να κηρύξει χρεοστάσιο, γιατί μια τέτοια εξέλιξη θα προκαλούσε το πρώτο σοβαρό ρήγμα στη σταθερότητα του ευρώ. Για το λόγο αυτόν τόσο στις Βρυξέλλες όσο και στη Φρανκφούρτη επεξεργάζονται εναλλακτικές λύσεις για μια τέτοια περίπτωση, χωρίς να συνδέουν τις κινήσεις αυτές επίσημα με την Ελλάδα.

3 Ποιες είναι αυτές οι λύσεις που θα μπορούσαν να βοηθήσουν χώρες όπως η Ελλάδα, με προβλήματα χρηματοδότησης από τις διεθνείς αγορές; Τα μέτρα που βρίσκονται σε μελέτη είναι δύο. Το ένα προβλέπει τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού οργανισμού που θα αναλάβει να εκδίδει ομόλογα με την

εγγύηση της Ε.Ε. για λογαριασμό των κρατών-μελών που θα τα έχουν ανάγκη, έτσι ώστε να αποφευχθεί η πίεση των αγορών στις μικρές και αδύναμες οικονομίες της ευρωζώνης, όπως η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η Ιρλανδία κ.ά. Αντιρρήσεις σε μια τέτοια λύση διατηρεί η Γερμανία. Το ρόλο αυτό ενδέχεται να τον αναλάβει η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕΠ). Το δεύτερο μέτρο αφορά την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και προβλέπει την ανάληψη πρωτοβουλίας αγοράς κρατικών ομολόγων από τη δευτερογενή αγορά. Με τον τρόπο αυτόν η ΕΚΤ εφόσον εμφανιστεί ως αγοραστής κρατικών ομολόγων μιας χώρας-μέλους της ΟΝΕ στη δευτερογενή αγορά (δηλαδή εκεί που αγοραπωλούνται ομόλογα) θα ενισχύσει τη δανειοληπτική αξιοπιστία της χώρας που τα εκδίδει και εκτιμάται ότι θα προκαλέσει τη μείωση των spreads. Και στην περίπτωση αυτή, βέβαια, υπάρχουν πολλές αντιρρήσεις από τις χώρες της ΟΝΕ με υψηλή δανειοληπτική φερεγγυότητα. Υπάρχει πάντως ανοιχτό και το ενδεχόμενο χρηματοδότησης, σε συνδυασμό με τη συμμετοχή του ΔΝΤ, το πλαίσιο της οποίας θα καθορίζεται από την ΕΚΤ και την Κομισιόν επειδή θα αφορά χώρα-μέλος της ΟΝΕ.

4 Κινδυνεύει η Ελλάδα να βρεθεί εκτός ΟΝΕ; Από τα προηγούμενα προκύπτει ότι η Ε.Ε. και οι αρμόδιοι φορείς της, όπως η Κομισιόν και η ΕΚΤ, θέλουν με κάθε τρόπο να αποφύγουν το ενδεχόμενο δημιουργίας «ρήγματος» στην ευρωζώνη με τον εξοστρακισμό μιας χώρας-μέλους και για το λόγο αυτόν ετοιμάζουν τα μέτρα για να αποφύγουν ένα τέτοιο ενδεχόμενο, είτε με την Ελλάδα είτε και με άλλες χώρες στο μέλλον. Και αυτό γιατί στα ανώτερα κλιμάκια της ΕΚΤ δεν αποκλείουν και νέες «εκρήξεις» στα θεμέλια του οικοδομήματος της ΟΝΕ.

5 Υπάρχει περίπτωση να αποχωρήσει κάποια χώρα οικειοθελώς από την ΟΝΕ; Εδώ διακρίνουμε δύο περιπτώσεις: Η μία είναι για να μην υποστεί η εν λόγω χώρα το κόστος της διάσωσης των αδύνατων οικονομιών. Η άλλη είναι για να αντιμετωπίσει την κρίση με μια υποτίμηση του εθνικού νομίσματος, αφού εγκαταλείψει το ευρώ. Το πρώτο ενδεχόμενο αφορά λίγες ισχυρές οικονομίες, όπως η Γερμανία, αλλά κάτι τέτοιο αποκλείεται, καθώς για τη γερμανική οικονομία η ευρωζώνη και η ευρύτερη Ε.Ε. αποτελεί «ζωτικό χώρο», οικονομικό και πολιτικό. Το δεύτερο ενδεχόμενο αφορά αδύναμες οικονομίες, όπως η Ελλάδα, για την οποία ωστόσο και μόνο η «είδηση» αποχώρησής της από την προστασία του ευρώ θα προκαλούσε τόσο μεγάλη έκτασης «επίθεση» από τις αγορές, που καμία υποτίμηση μιας «νέας δραχμής» δεν θα μπορούσε να την αντιμετωπίσει. Κατά συνέπεια, η έξοδος της Ελλάδας από την ΟΝΕ στον ορατό ορίζοντα θα πρέπει υπό τις παρούσες συνθήκες να αποκλειστεί.

6 Οι «βοήθειες» που μπορεί να πάρει η Ελλάδα από την ΕΚΤ και την Κομισιόν για να αντιμετωπίσει την πίεση που δέχεται όσον αφορά την αναχρηματοδότηση των υποχρεώσεών της (ελλείμματα, εξυπηρέτηση χρέους κ.λπ.) θα είναι χωρίς ανταλλάγματα και υποχρεώσεις; Αν η Ελλάδα βρεθεί τελικά στην ανάγκη να καταφύγει στην ΕΚΤ και την Κομισιόν για να ζητήσει οικονομική βοήθεια, αυτή θα συνοδεύεται από μια «επιτήρηση» πολύ περισσότερο αυστηρή από αυτήν στην οποία βρέθηκε μετά την «απογραφή» του 2004. Οι απαιτήσεις δημοσιονομικής πειθαρχίας θα είναι σκληρές και θα αφορούν περικοπές δαπανών στο Δημόσιο, ενώ ενδέχεται να ενεργοποιηθούν σκληρές προϋποθέσεις ακόμα και για την απορρόφηση των κοινοτικών πόρων (Γ' ΚΠΣ, ΕΣΠΑ). Κυρίως όμως θα συναρτηθούν με ριζικές μεταβολές στο ασφαλιστικό σύστημα και το σύστημα υγείας, πέραν της περιστολής δαπανών για μισθούς και συντάξεις.

Το ΥΠ.ΟΙΚ. άλλωστε ετοιμάζει ένα αναθεωρημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας, που θα κατατεθεί στην Κομισιόν την άλλη εβδομάδα και στο οποίο θα καταγράφονται «οι προθέσεις για έναν τριετή σχεδιασμό δημοσιονομικής προσαρμογής, που θα έχει στόχο να αποφύγει η Ελλάδα να απευθυνθεί στα κοινοτικά θεσμικά όργανα για υποστήριξη...». Η πρόθεση αυτή της κυβέρνησης αναμένεται να αποτυπωθεί στους περιορισμούς των αυξήσεων στους μισθούς του Δημοσίου που θα ανακοινωθούν στο τέλος του μήνα.

7 Υπάρχει χρονικός ορίζοντας στον οποίο εντοπίζονται οι μεγαλύτεροι κίνδυνοι όσον αφορά τις δυνατότητες δανεισμού του ελληνικού Δημοσίου στις διεθνείς αγορές; Οι επικίνδυνες περιόδους είναι το πρώτο τρίμηνο και το δεύτερο εξάμηνο του έτους, καθώς τότε υπάρχουν μεγάλες υποχρεώσεις (λήξεις παλαιότερων δανειών και τρέχουσες υποχρεώσεις), οι οποίες θα πρέπει να χρηματοδοτηθούν με νέα δάνεια. Οι εκτιμήσεις στην αγορά ομολόγων κάνουν λόγο για υπέρβαση (σε σχέση με τα προβλεπόμενα στον Προϋπολογισμό) του δανεισμού στη διάρκεια του έτους κατά 8-10 δισ. ευρώ, δηλαδή από 43-44 δισ. σε 52-54 δισ. ευρώ. Η δε αύξηση στο κόστος δανεισμού θα εξαρτηθεί από δύο παράγοντες: από το αν θα λειτουργήσει επαρκώς τελικά το πακέτο των 28 δισ. ευρώ και θα επιτρέψει σε ικανοποιητικό βαθμό την αγορά κρατικών χρεογράφων, αλλά και από την κατάσταση στο διεθνές τραπεζικό σύστημα. Το πρόβλημα διεθνώς είναι ότι, παρά τα τεράστια ποσά που έχουν διατεθεί στις τράπεζες από τις κυβερνήσεις και παρά την πρωτοφανή μείωση επιτοκίων, η διατραπεζική αγορά παραμένει «μπλοκαρισμένη».